

Varför heter det **Sörforsa** och inte Lundforsa? Varför slutar så många bynamn runt Hudiksvall på **"sta"**?

Nästa år får vi svar, då kommer en bok om hur byarna i **socknarna** runt Hudiksvall en gång har fått sina **namn**.

TEXT: ULLA W SAMUELSSON • FOTO: LARS SUNDIN

Bynamnens historia

Varför heter en by som den gör? Forskningsarkivarie Lennart Hagåsen i Uppsala har specialstuderat bynamn i Hudiksvall, Forsa, Rogsta, Hög, Hälsingtuna och Idenor. Nästa år ger han ut en bok på Ortnamnsarkivets förlag om bynamnens historia i dessa socknar.

– Jag har gått så grundligt tillväga som jag kan, säger Lennart Hagåsen. Jag hoppas hinna med Dellenbygden också innan jag går i pension, och jag har inte ens börjat med Iggesund, Nianfors, Njutånger och Enångers byar.

Vi besöker Lennart Hagåsen på Ortnamnsarkivet i Uppsala och får se hur uppgifter om byarna finns arkiverade i världens största ortnamnsarkiv. Korten ligger prydligt sorterade i långa hyllväggar med bruna små lådor. Ortnamnsforskare sitter med förstoringsglas vid borden och studerar gamla kartor och uppgifter vid arbetsborden. Arkivet får inte besökas av gemene man. Bibliotekarien kan hjälpa

till att hämta ut böcker till dem som vill forska på egen hand.

Ortsnamnen i registren frystes och är desamma som de var 1951–1952. Då började de första storkommunerna bildas. I registren finns det äldsta belägget för socknarna nedtecknade på det första registerkortet. Socknen Hög var till exempel allra först nedtecknat år 1314. Namnet Hög är mycket äldre fast den första dokumentationen gjordes 1314.

Lennart Hagåsen kommer ursprungligen från Sörforsa och hette under skoltiden Johansson i efternamn. Efter studenten på latinlinjen på Läroverket studerade han slaviska språk i Uppsala. Som sommarjobb fick han i uppdrag att åka runt i byarna i Hudiksvallsområdet och samla in uppgifter åt ortnamnsarkivet.

– Det var ett roligt sommarjobb att få söka upp personer som bott lång tid på gårdarna och som talade sockenmålet. Hälsingar är lätta

Jag har gått så grundligt tillväga som jag kan.

LENNART HAGÅSEN, ARKIVFORSKARE

att komma till tals med. Jag blev intresserad av arkivarbetet och vidareutbildade mig och jobbar nu på ortnamnsarkivet, berättar han.

Många hälsingar har egna idéer om varför deras by heter som den heter. Byar och gårdar som heter Hamre ligger vid bergsklackar som skjuter ut i landskapet. Byar vars namn slutar på "sta" är ofta resultatet av en kombination av ett vanligt förnamn plus ändelsen "sta" som betyder gård. Exempelvis Ulvsta (Ulvs gård). Bynamn som slutar på -sta är mycket gamla och de finns runt Hudiksvall.

Den som känner till hur bynamn bildades kan räkna ut när just den bygden blev bebodd och på vilket sätt. Namn som slutar på "sätter" visar att byn en gång var en utmark.

– Forsabyn Tronbo härstammar troligen från att någon som hette Trond flyttade ut till bodarna på andra sidan sjön, som tillhörde en annan by. Då fick byn namnet

Tronds bodar, säger Lennart Hagåsen. Namnet Lingarö kommer av kombinationen ling (ljung) och -arne (grusig mark).

Namnet Sörforsa har en modernare namngivning. Byn hette egentligen Lund, men när det skulle upprättas ett nytt postkontor fick man inte använda namnet Lund för det fanns ju en stad i Skåne som hette Lund. Då kom namnförslaget Lundforsa, men till slut enades man om namnet Sörforsa som postort att betjäna södra delen av Forsa. Men Forsaborna ville ha tillbaka namnet Forsa, så det gick runt en namnlista och nu är namnet Forsa tillbaka. Skolan i byn heter Lunds skola så det namnet lever vidare.

Jag och fotografen får se i arkiven vad som finns nedtecknat om våra egna byar och gårdar. Nu vet jag var "Bolandsbacken", "Källviks" och "Rismyrabacken" ligger. Och fotografen har fått förklaringen till varför en plats kallas för "Gubbhålsberget".

Det blev namnproblem när Forsa skulle ha två postadresser. Lund fick byn inte heta för det fanns ju en stad som hette Lund. Namnet blev sen Sörforsa.

Tronbo i Forsa har fått namnet av förnamnet Trond och bodarna. Troligtvis bosatte sig en man med det namnet just här en gång för länge sedan.

Bynamnet Hamre visar att byn ligger vid en bergsklack - en hammare.